

Hana Marvanová: Amnestie je nejhorší čin Václava Klause

Hana Marvanová, advokátka.

Amnestie ekonomických zločinů devadesátých let bude mít zničující vliv na celou společnost, říká advokátka, bývalá spolupracovnice Václava Klause a později předsedkyně Unie svobody Hana Marvanová. Spoluvinu na odpuštění tunelování bank a vykrádání investičních fondů však nese premiér Petr Nečas, který Klausovu amnestii také podepsal.

HN: Co amnestii říkáte?

Když v novoročním projevu prezident zmínil amnestii jen tak mimoděk, byla jsem přesvědčena, že půjde o standardní amnestii, která se bude vztahovat na neúmyslné trestné činy. To by samozřejmě nebylo nic proti ničemu. Když jsem si ale potom její znění přečetla, nevěřila jsem vlastním očím. Prezident odpustil závažné ekonomické zločiny, jejichž beztrestnost v důsledcích rozkládá společnost.

HN: Proč myslíte, že to udělal?

Prezident tvrdí, že na něj deset let různí lidé tlačili, aby amnestii vyhlásil, a že nyní podlehl. A že ani nemá právní analýzy, koho se dotkne. Tomu nevěřím. Zastavil trestní stíhání starších závažných ekonomických kauz. Jde o podvody, úvěrové podvody, pletichy v konkurzech, korupci, zneužívání informací v obchodním styku - lidově řečeno tunelování - a tak dále. Prostě o veškerou nejzávažnější hospodářskou trestnou činnost, o miliardové podvody, přičemž velká část z nich spadá do éry premiérování Václava Klause z devadesátých let.

Z doby, kdy jsem byla v ODS, si velmi dobře pamatuji, že Klaus nikdy neviděl tunelování bank, vykrádání investičních fondů a podobně jako problém. Byl to jeden z důvodů, proč se ODS rozdělila a proč na podzim 1997 padla vláda. Klaus si prostě myslel, že se banky nemají regulovat, byl proti důraznější kontrole investičních fondů, kterých tehdy bylo 500 a utíkaly z nich peníze důvěřivých klientů.

HN: Jak to souvisí s amnestií?

Pokud prezident říká, že netuší, co je za problém například Union banka, je to nesmysl. Samozřejmě to věděl a ví. Sázel ale tehdy na volný trh, přičemž fondy a banky byly mezitím vykrádány a střadatelé v nich přicházeli o úspory. Když nyní Václav Klaus zastavuje trestní stíhání v těchto vlekloucích se kauzách, tak vlastně opakuje názor z devadesátých let. Nic proti názoru, ale absolutně nesouhlasím s tím, aby ho uplatňoval takhle brutálním způsobem, že zabrání tomu, aby se dokončilo vyšetřování, aby se tahle éra uzavřela pro budoucnost.

HN: Takže podle vás prezident Klaus amnestuje činy umožněné politikou premiéra Václava Klause?

Částečně. Ale nejen to. Jsou amnestovány i konkurzní podvody, třeba případ soudce Berky, což je poměrně čerstvá věc. Toto se začalo dít až za opoziční smlouvy Zeman-Klaus nebo těsně po ní. Nejhorší ale je, že z celé amnestie je cítit pokračování bagatelizace ekonomické kriminality, ke které dochází od začátku transformace. Spousta poctivých lidí přišla o peníze,

a nikdy se nic pořádně nevyšetřilo. Kauzy se začaly šetřit pozdě a teď se z rozhodnutí prezidenta už nevyšetří vůbec nic.

HN: Václav Klaus amnestoval činy, jejich vyšetřování se vleče déle než osm let. Evropsky uznaná přiměřená doba na vyšetřování je šest let. Náзор, že stát má zjednávat spravedlnost přiměřeně rychle, přece není možné jen tak odmávnout.

To je snad poprvé, kdy se Klaus dovolává nějakých evropských směrnic a norem. Je to vyslovená rarita. Takže je evidentní, že ve skutečnosti nejde o nic jiného než o licoměrnost. V prezidentské kanceláři prostě vymysleli, že by se mohli odvolat na evropskou judikaturu, a tak to udělali.

Jenže věcně to vůbec nesedí. Evropský soudní dvůr totiž rozlišuje, jestli se trestní stíhání a soudy protahují z viny státu, nebo z viny obviněného či obžalovaného. U nás mají obžalovaní mnoho možností, jak dělat obstrukce. Třeba dodají potvrzení, že jsou nemocní, a to zpozdí hlavní líčení o rok či déle, podávají stížnosti pro podjatost a tak dále. Je to samozřejmě jejich právo, nemáme tady inkviziční systém. Ale nelze pak říkat, že za pomalou spravedlnost může stát. V logice Klausovy amnestie to je tak, že ten, kdo je tak chytrý, že dokáže soud zdržovat, bude odměněn tím, že vyvázne bez trestu.

HN: Máte nějaký konkrétní příklad?

Třeba paní Regina Rázlová. Nebo v případě H-Systemu byl rozsudek vynesena až po dlouhé době, protože se jeden z obžalovaných manažerů několik let vůbec nedostavoval k soudu. Prvoinstanční soud respektoval, že má zdravotní posudek, podle kterého se nemůže účastnit líčení. Až mu to nařídil vrchní soud. Tím se věc zdržela několik let.

HN: Ale zpoždění osm let je hrozné. Tam už přece trest nemá žádný výchovný smysl.

Jenže případy ekonomické kriminality se začaly vyšetřovat pozdě, protože dříve na tom nebyl politický zájem. V bankách, se "ztratilo" několik set miliard a dlouhá léta, za éry Václava Klause ani za opoziční smlouvy, to nikdo nevyšetřoval. Přirovnala bych to k tomu, jak probíhalo vyšetřování zločinů komunismu. Po revoluci v roce 1989 se debatovalo o tom, jestli udělat tlustou čáru za minulostí, nebo nejdříve zjednat spravedlnost. Jsem zastáncem toho, že zločiny komunismu i zločiny privatizace se mají rozkrývat i s odstupem. Pro společnost je to zdravější.

HN: Jaký vzkaz dal Václav Klaus společnosti, když vyšetření kauz znemožnil?

Klaus odpustil tresty vězení do dvou let. To na první pohled vypadá jako maličkosti. Jenže ve skutečnosti se to týká i závažných trestných činů ekonomické povahy. V trestním zákoníku je řada činů, kde je sazba od dvou do osmi let, a pokud jde o člověka poprvé trestaného, tak soudy udělují tresty při dolní hranici, třeba ony dva roky. Což se stalo třeba panu Janečkovi ze Zlína (komunální politik, kterému se přezdívá Mr. Deset procent - pozn. red.), který je teď volný.

Václav Klaus tyto závažné činy odpustil, což je pro společnost naprosto demoralizující. Vypadá to, že se vyplácí tyto trestné činy páchat. Že si tito zločinci zaslouží vstřícnost, jakousi druhou šanci. Přitom smysl trestu je nejen výchovný, ale spočívá také v tom, že má odstrašit možné další pachatele a má dát signál, co společnost považuje za nepřijatelné. Pokud

se něco promine formou amnestie, tak se vlastně říká: "Tohle vlastně až tak moc nevadí." Tato amnestie je bez debaty nejhorší čin Václava Klause. Měl na něj z ústavy právo, ale neměl na něj z celospolečenského pohledu mandát.

HN: Dala se amnestie formulovat jinak?

Mohl z ní vyloučit trestné činy spojené s korupcí. Nebo z ní mohl vyloučit činy se sazbou nad pět let. Vypadly by z toho všechny ty podvody, korupce a tak dále. Prostě všechny činy, které jsou z hlediska společnosti odsouzeníhodné a které by prezident v žádném případě amnestií "podporovat" neměl. Nejvíce by se mi líbilo, kdyby se amnestie vztahovala jen na neúmyslné trestné činy, tak jak to udělal slovenský prezident Gašparovič.

HN: Říkáte, že součástí trestu je i odstrašit další možné pachatele. Teď ale už přece nikdo investiční fondy nevykrádá, Chalovskému už nikdo miliardy nepůjčí.

Pro společnost je důležité, aby se vyrovnala se zločiny minulosti tak, aby je znovu neopakovala. Žádná éra by neměla končit tím "co jsme si, to jsme si" a "nebudeme se v tom už vrtat". Předpokládala jsem, že časem tady bude vůle společnosti podívat se nejen na éru komunismu, ale i na éru divoké privatizace, rozkrádání bank a investičních fondů a následně i na to, co se dělo po roce 2000. Když se to nevyšetří, bude to demoralizující. Václav Klaus se dovolává principů, tak by je měl sám nastavovat. Spravedlnost má být jen jedna a tenhle princip by neměl plošnou amnestií devalvovat.

HN: Neurazte se, ale zní to hodně abstraktně...

Je to taky hodně konkrétní. Oběti podvodů, o které jde, čekaly, že dostanou satisfakci. Že uvidí, jak stát uznává, že ti, kdo je okradli, jsou vinni. A také, že dostanou šanci domoci se alespoň nějaké náhrady škody. To teď, když nebude existovat rozsudek, nebude možné. Pan prezident zohlednil zájem obžalovaných, a ne poškozených. Jejich práva byla pošlapána už tím, že trvalo tak dlouho, než došlo k procesu, a teď se celé řízení rozhodnutím prezidenta nenávratně zastaví. Platí, že tam, kde nebylo vyneseno pravomocné rozhodnutí soudu, má poškozený jen minimální šanci na odškodnění. Může se to týkat tisíců lidí.

HN: Mohou se ale přece soudit v občanskoprávním sporu.

Ano, ale musí zaplatit soudní poplatek, najmout si advokáta a budou to mít složité s dokazováním. Zatímco v trestním řízení je dokazování na státních orgánech, v civilním procesu musí poškozený všechno prokazovat sám. Jeho pozice je nesrovnatelně horší. Pokud prezident zohlednil lidská práva obžalovaných, tak se ptám, kde jsou lidská práva poškozených, kteří také roky čekali na rozsudek, a teď de facto přišli o možnost domoci se náhrady škody.

HN: Může za to jen Václav Klaus? Amnestii spolupodepsal premiér.

Z hlediska ústavy není prezident za amnestii odpovědný. Odpovědná je vláda. Premiér naprosto selhal. Zvlášť pokud je pravda to, co říká Karel Schwarzenberg, že vůbec nevěděl, čeho všeho se bude amnestie týkat.

HN: A neměl si to Karel Schwarzenberg zjistit?

Měl. Ale hlavně si to měl zjistit premiér Petr Nečas. Dluží nám odpověď, jakým procesem amnestie prošla. Jestli ji podepsal bianko, stylem známým z filmu Císařův pekař a Pekařův císař, je to hrozné. Mohl například říci - souhlasím s amnestií, ale ne se zastavením trestního stíhání a omilostněním korupce. To mohl vyjednat. Pak by to bylo naprosto v pořádku.

Hana Marvanová se narodila 26. listopadu 1962 v Rýmařově. Právnička, která se před rokem 1989 angažovala v disentu, byla poslankyní, místopředsedkyní Poslanecké sněmovny a krátce stála i v čele Unie svobody. Po odchodu z vrcholné politiky působí jako advokátka a angažuje se v protikorupčních aktivitách. Prosazuje zřízení vyšetřovací komise za účasti veřejnosti ke kauze propojení politických elit a organizovaného zločinu. Hana Marvanová má celkem tři děti, za žádného z jejich otců se však neprovdala.

Autor/ři: Petr Honzejek, Petr Kamberský